

نظرات استدلالی شورای نگهبان

عنوان

لایحه موافقتنامه همکاری حقوقی و قضائی در امور کیفری بین
دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری عراق

شماره مسلسل: ۱۳۹۳۰۰۳۲

تاریخ: ۱۳۹۳/۴/۱

شناسنامه

عنوان:

نظرات استدلالی شورای نگهبان

لایحه موافقتنامه همکاری حقوقی و قضائی در امور کیفری بین
دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری عراق

تدوین، تنقیح و استخراج:

فهییم مصطفی زاده

بازبینی و نظارت علمی:

محمد هادی توکل پور کوخدان

گروه تدوین نظرات و مبانی آراء شورای نگهبان

شماره مسلسل: ۱۳۹۳۰۰۳۲

تاریخ انتشار: ۱۳۹۳/۴/۱

پژوهشکده شورای نگهبان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

**لایحه موافقتنامه همکاری حقوقی و قضائی در امور کیفری
بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری عراق**

فهرست مطالب

مقدمه	۳
لایحه موافقتنامه همکاری حقوقی و قضائی در امور کیفری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری عراق	۴
مرحله اول	۴
نظر (مرحله اول) شورای نگهبان	۷
سرانجام مصوبه	۷

مقدمه

بر اساس اصل (۹۴) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، کلیه مصوبات مجلس شورای اسلامی به وسیله شورای نگهبان از نظر انطباق با موازین اسلام و قانون اساسی مورد بررسی قرار می‌گیرد و در صورت مغایرت برای تجدید نظر به مجلس بازگردانده می‌شود. همچنین به موجب اصل (۸۵) قانون اساسی مجلس شورای اسلامی می‌تواند تصویب اساسنامه‌های دولتی را به دولت واگذار کند که در این صورت اساسنامه‌های مصوب دولت می‌بایست به لحاظ انطباق با شرع و قانون اساسی به تأیید شورای نگهبان برسند. علاوه بر این به موجب اصل (۴) قانون اساسی، کلیه قوانین و مقررات مدنی، جزایی، مالی، اقتصادی، اداری، فرهنگی، نظامی، سیاسی و غیر اینها باید بر اساس موازین اسلامی باشد. این اصل بر اطلاق یا عموم همه اصول قانون اساسی و قوانین و مقررات دیگر حاکم است و تشخیص این امر بر عهده فقهای شورای نگهبان است. تفسیر قانون اساسی نیز به موجب اصل (۹۸) قانون اساسی بر عهده شورای نگهبان قرار گرفته است.

در راستای اجرای این اصول، کلیه مصوبات مجلس، اساسنامه‌های دولتی و استفساریه‌ها در جلسات شورای نگهبان مورد بررسی فقهی و حقوقی قرار گرفته و نظر نهایی شورا ابلاغ می‌گردد. با عنایت به تأکیدات رهبر معظم انقلاب اسلامی مبنی بر ضرورت اعلام مبانی و استدلالات شورای نگهبان، گروه تدوین پژوهشکده شورای نگهبان، با همکاری اداره تدوین دفتر امور حقوقی شورای نگهبان، اقدام به استخراج استدلالات و مبانی نظری آراء این شورا نموده است. کارشناسان این پژوهشکده، با مطالعه دقیق متن مذاکرات شورای نگهبان - که از سوی معاونت اجرایی ضبط و پیاده‌سازی می‌شود - استدلالات و ظرایف مورد نظر اعضاء را استخراج نموده، و با حفظ اصالت، آنها را در قالب یک متن علمی به جامعه حقوقی کشور ارائه می‌نمایند. یقیناً انتشار مبانی اظهارنظرهای شورای نگهبان، موجب آشنایی هرچه بیشتر جامعه علمی و نهادهای تقنینی و اجرایی کشور با فعالیت‌های این شورای حساس و تأثیرگذار شده و همچنین می‌تواند به عنوان متون درسی و پژوهشی در محافل دانشگاهی و حوزوی مورد استفاده قرار گیرد.

لایحه موافقتنامه همکاری حقوقی و قضائی در امور کیفری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری عراق

مرحله اول

تاریخ مصوبه مجلس شورای اسلامی: ۱۳۹۰/۱۲/۱۶

تاریخ بررسی در شورای نگهبان: ۱۳۹۱/۱/۲۳

ماده واحده- موافقتنامه همکاری حقوقی و قضائی در امور کیفری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری عراق به شرح پیوست تصویب و اجازه مبادله اسناد آن داده می‌شود.
موافقتنامه همکاری حقوقی و قضائی در امور کیفری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری عراق

....

ماده ۱- دامنه شمول

۱- طرفهای متعاقد متعهد می‌شوند که مطابق این موافقتنامه در زمینه امور مربوط به مبارزه با جرمی که در صلاحیت مراجع قضائی طرف متعاقد درخواست کننده است، در عالی‌ترین سطح با یکدیگر همکاری نمایند.

۲- همکاری قضائی در امور کیفری شامل موارد زیر است:

- الف- اجرای تحقیقات مقدماتی و استماع اظهارات متهم، شهود، کارشناس و معاینه و توقیف اموال و تحویل دادن مستندات
- ب- ابلاغ تصمیمات و اوراق و مدارک قضائی و ارائه اطلاعات در زمینه سوابق کیفری متهمین
- پ- اجرای تصمیمات قضائی صادره در موضوعات مربوط به جبران خسارات ناشی از جرم

ت- جمع‌آوری و حفظ و ارائه آلات جرم و ادله دیگر

ث- انتقال موقت اشخاص بازداشت شده و زندانی

ج- توقیف و مصادره اموال و منافع ناشی از اقدامات مجرمانه
۳- ..

ماده ۹- انتقال موقت

۱- ...

۳- شخص منتقل شده، در قلمرو طرف متعاقد درخواست کننده تا زمانی که طرف متعاقد درخواست شونده، آزادی وی را اعلام نکند، در حبس نگهداری خواهد شد.

الف - دیدگاه مغایرت

- بند (۲) ماده (۱) از حیث معتبر دانستن دادگاهی که قاضی آن از طرف ولی امر نصب نشده و شرایط لازم برای قضاء را ندارد و احکام وی نیز موافق احکام اسلامی نیست، خلاف موازین شرع می باشد.

- بند (۲) ماده (۱) از حیث همکاری قضایی با طرف متعاقد، با توجه به اینکه ممکن است برای شخصی که قرار است توسط طرف متعاقد محکوم شود، مجازات شدیدتری مقرر شود و مجازات مقرر نیز ممکن است با جرم ارتكابی متناسب نباشد، لذا با ارائه مستندات و همکاری با طرف متعاقد برای محکومیت این شخص، اعانه بر ظلم صورت پذیرفته و از آنجا که اعانه بر ظلم حرام می باشد، اطلاق بند مزبور واجد اشکال شرعی است.

- در خصوص بند (ج) ماده (۲) که به توقیف و مصادره اموال اشاره شده است، از آنجا که ممکن است این افراد مجرم یا متهم نباشند، توقیف اموال آنان ظلم در حق آنان است. به عبارت دیگر صرف ایراد اتهام توسط کشور دیگر موجب جرم دانستن رفتار مرتکب نمی باشد و نمی توان اموال او را به ناحق توقیف و مصادره کرد. همچنین در این موافقتنامه شرط جرم بودن عمل در ایران، مورد اشاره قرار نگرفته است و بر این اساس توقیف و مصادره اموال لزوماً مطابق قوانین جمهوری اسلامی ایران صورت نمی پذیرد. لذا این بند نیز

خلاف موازین شرع است.

- اطلاق بند (۳) ماده (۹) از این جهت که به معنای لازم الاجرا دانستن تصمیمات غیر منطبق با احکام اسلامی و تأیید صحت قوانین و آیین دادرسی دولت متعاقد است، خلاف موازین شرع می‌باشد.

- تشخیص ضرورت وجود این موافقت‌نامه که مربوط به مصالح نظام است، از جمله وظایف مجمع تشخیص مصلحت نظام است و شورای نگهبان بر اساس وظیفه خود، برخی از مفاد این موافقت‌نامه را خلاف موازین شرعی دانسته و مصوبه مزبور را مورد ایراد قرار می‌دهد.

ب - دیدگاه عدم مغایرت

- همکاری قضایی با طرف متعاقد در اجرای تحقیقات مقدماتی، استماع اظهارات متهم و ...، به منزله قبول و معتبر دانستن دادگاه‌های آن طرف نیست، بلکه صرفاً جمع‌آوری موارد مذکور و ارسال برای جمهوری اسلامی ایران است و دادگاه‌های ایران با توجه به قوانین خود، اقدام به صدور رأی می‌کنند. بر این اساس بند (۲) ماده (۱) این موافقت‌نامه با ایرادی مواجه نمی‌باشد.

- با توجه به اینکه توقیف و مصادره اموال در ایران توسط دادگاه‌های اسلامی و تحت نظر قاضی صورت می‌پذیرد و قاضی ایران نیز در صورت جرم بودن رفتار، دستور به این امر می‌دهد و همچنین با توجه به لزوم توقیف اموال در برخی موارد اتهامی، بند (ج) ماده (۲) با ایرادی مواجه نمی‌باشد.

- با عنایت به ارتباطات فراوان میان مردم مسلمان ایران و عراق و احتمال وقوع جرم توسط اتباع هر کشور در کشور دیگر، وجود این موافقت‌نامه ضروری بوده و شورای نگهبان می‌تواند بر اساس احکام ثانویه، مواردی از این قبیل را مورد ایراد قرار ندهد.

ج - دیدگاه ابهام

- نظری ابراز نشد.

د - تصمیم شورا

کلیات لایحه مغایر با موازین شرع شناخته شد.

نظر (مرحله اول) شورای نگهبان^۱

همان گونه که در موافقتنامه های مشابه اظهار نظر شده است این لایحه از این جهت که اطلاق برخی مواد آن از جمله بند (ج) ماده (۱) و بند (۳) ماده (۹) اعمال مقررات و تصمیمات غیر منطبق با موازین شرعی دولت طرف متعاقد را لازم الاجراء دانسته است و مستلزم تأیید صحت قوانین و صحت آیین دادرسی قوه قضائیه عراق و نیز ارجاع کارهای قضائی به دادگاه های کشور طرف متعاقد می باشد که خود موجب اثر دادن بر احکامی است که در آن دادگاه ها ولو برخلاف ضوابط اسلامی صادر می گردد، خلاف موازین شرع شناخته شد.

سرانجام مصوبه

* با توجه به اصرار مجلس شورای اسلامی نسبت به مصوبه خویش در خصوص موافقتنامه فوق، مصوبه مزبور طبق اصل ۱۱۲ قانون اساسی، برای رفع اختلاف به مجمع تشخیص مصلحت نظام ارسال شد. این مصوبه در جلسه مورخ ۱۳۹۱/۹/۱۸ مجمع تشخیص مصلحت نظام مورد بررسی قرار گرفت و «نظر مجلس شورای اسلامی، عیناً مورد تأیید قرار گرفت».

۱. مندرج در نامه شماره ۹۱/۳۰/۴۶۳۷۸ مورخ ۹۱/۱/۳۰ شورای نگهبان، خطاب به رئیس مجلس شورای اسلامی.

امام خمینی (ره):

وازشورای محترم نگهبان می‌خواهم و توصیه می‌کنم، چه در نسل حاضر و
چه در نسل های آینده که با کمال دقت و قدرت و طایف اسلامی و ملی خود
را ایفا و تحت تاثیر هیچ قدرتی واقع نشوند و از قوانین مخالف با شرع مطهر و
قانون اساسی بدون هیچ ملاحظه ای جلوگیری نمایند.

(صحیفه امام، ج ۲۱، ص ۴۲۲)

بزرگشکده شورای نگهبان

آدرس: تهران، خیابان شهید سپهبد
قرنی، کوچه خسرو، پلاک ۱۲
صندوق پستی: ۱۴۶۳ - ۱۳۱۴۵
تلفکس: ۰۲۱ - ۸۸۳۲۵۰۴۵
info@shora-rc.ir
www.shora-rc.ir